

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย

องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย
อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ รัฐต้อง (๑) อนุรักษ์ ฟื้นฟูและ ส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มี พื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และ องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วน ร่วมในการดำเนินการด้วย ภูมิปัญญาไทยมี ความสำคัญอย่างยิ่งช่วยสร้างชาติให้เป็น ปึกแผ่นมั่นคง สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิ แก่คนไทย สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทาง ศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม สร้างความสมดุลระหว่างคนกับ สังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วย เปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหาร ส่วนตำบลเมืองฝ้าย ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงได้สำรวจบุคคลสำคัญของท้องถิ่นเพื่อจัดทำเป็น ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน ของตำบลเมืองฝ้ายเพื่อเป็นการสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจาก ชุมชน และเพื่อการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านต่างๆ ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำกวดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สามารถ จันทร์สุรย์ (๒๕๓๖) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เอง ที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (๒๕๓๘) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิต ของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมา จากความรู้เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัว ในการดำเนินชีวิตของคนเรา

รัตน์ บัณฑิต (๒๕๓๕) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการทัศนคติดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอด สั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมาย เพื่อความสุขของในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์ (อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาครำไพ. ๒๕๓๗) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ขึ้นว่า การจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้ หมายถึง อุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรุงแต่ง และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี (๒๕๓๖) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและสังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาจากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูงทั้งในเรื่องของ กาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรม มากกว่าว่า วัตถุประสงค์ เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลง จนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการ ดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญา

มณีนภา ชุตติบุตร (๒๕๓๘ : ๒๑) และนิคม ชมพุดวง (๒๕๕๒ : ๑๓๑) ได้แบ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นออกเป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. คติ ความคิด ความเชื่อ และหลักการเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้ ที่ถ่ายทอดกันมา
๒. ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีที่เป็นแบบแผนของการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติ สืบต่อกันมา
๓. การประกอบอาชีพในแต่ละท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับกาลสมัย
๔. แนวคิดหลักปฏิบัติและเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชาวบ้านนำมาใช้ในชุมชนเป็นอิทธิพล ของความก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ดังนี้ ได้แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ ๑๐ กลุ่ม ดังนี้

๑. ด้านเกษตรกรรม เช่น การเพาะปลูก การขยายพันธุ์ การเลี้ยงสัตว์ การเกษตรผสมผสาน การทำไร่นาสวนผสม การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตร เป็นต้น
๒. ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม เช่น การจัดสาน ทอ การช่าง การทอผ้า การแกะสลัก เป็นต้น
๓. ด้านการแพทย์แผนไทย เช่น หมอสมุนไพร หมอยากลางบ้าน หมอนวดแผนโบราณ หมอยาหม้อ
๔. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบวชป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การอนุรักษ์ป่าชายเลน
๕. ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน เช่น ผู้นำในการจัดการกองทุนของชุมชน ผู้นำในการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการ รักษาพยาบาล ผู้นำในการจัดระบบสวัสดิการ บริการชุมชน เป็นต้น
๖. ด้านศิลปกรรม เช่น วาดภาพ(กิจกรรม) การปั้น (ประติมากรรม) นาฏศิลป์ดนตรี การแสดง การละเล่น พิธีกรรม นันทนาการ เป็นต้น
๗. ด้านภาษาและวรรณกรรม เช่น ความสามารถในการอนุรักษ์ และสร้างผลงานด้านภาษา วรรณกรรมท้องถิ่น การจัดทำสารานุกรมภาษา หนังสือโบราณ การฟื้นฟู การเรียนการสอนภาษาถิ่นของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นต้น
๘. ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณีเช่น ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา ปรัชญา ความเชื่อ และประเพณี ที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อบริบททางเศรษฐกิจสังคม การถ่ายทอดวรรณกรรม คำสอน การประยุกต์ประเพณีบุญ เป็นต้น
๙. ด้านโภชนาการ เช่น ความสามารถในการเลือกสรรประดิษฐ์ และปรุงแต่งอาหารและยา ได้เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายในสภาวะการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนผลิตเป็นสินค้าบริการส่งออกที่ได้รับความนิยมแพร่หลาย เป็นต้น
๑๐. ด้านองค์กรชุมชน เช่น ร้านค้าชุมชน ศูนย์บริหารจัดการตลาด กลุ่มออมทรัพย์องค์กรด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า กลุ่มจักรสาน กลุ่มทอผ้า กลุ่มทอเสื่อ กลุ่มตีมีด ดิขวาน เครื่องมือที่ทำจากเหล็ก กองทุนสวัสดิการชุมชน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น จากการแบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ได้กล่าวมาสรุปได้ว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถแบ่งตามลักษณะของคนในท้องถิ่นหรือชุมชนได้คิดหรือ ได้รับการถ่ายทอดและถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งเกิดจากความเชื่อ ความรู้สึก ความนึกคิด ในการสร้างสรรค์แบบแผนของการดำเนินชีวิต รวมถึงการนำเทคโนโลยีพื้นบ้านมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

ด้านอุตสาหกรรมและพลังงาน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเมืองฝ้าย

การทอผ้าไหม

นางสาวเค็ง สุดตาชาติ ๒๒ หมู่ ๑๑ บ้านปราสาทอำเภอนาย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมา

เริ่มจากได้เห็นพี่สาวของสามีทอผ้าขายเป็นอาชีพ จึงเกิดความสนใจ และเริ่มเรียนรู้จนเกิดความชำนาญ เพื่อสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัว

ขั้นตอนการทำ

๑. สืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายยืน และร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าในตะกอแต่ละชุดและพันหวี ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกนม้วนผ้าอีกด้านหนึ่ง ปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้ายเข้ากระสวย เพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง
๒. เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมู่ตะกอ เส้นด้ายยืนชุดที่ ๑ จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่าง สอดกระสวยด้ายพุ่งผ่านสลับตะกอชุดที่ ๑ ยกตะกอชุดที่ ๒ สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับ ทำสลับกันไปเรื่อยๆ
๓. การกระทบพันหวี (พึม) เมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบพันหวี เพื่อให้ด้ายพุ่งแนบติดกัน ได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา
๔. การเก็บหรือม้วนผ้า เมื่อทอผ้าได้พอประมาณแล้วก็จะม้วนเก็บใน แกนม้วนผ้า โดยผ่อนแกนด้ายยืนให้คลายออกและปรับความตึงหย่อนใหม่ให้พอเหมาะ

ด้านเกษตรกรรม

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเมืองฝ้าย

การเลี้ยงปลานิลในบ่อดิน

นายบุญนาค เพตายนต์ บ้านปราสาทอำนวย ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมา

ทำอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมมานาน จึงอยากมีอาชีพเสริมเมื่อว่างจากการทำไร่ ทำนา จึงได้ริเริ่มคิดที่จะทำบ่อเลี้ยงปลา เพราะเห็นว่าเพื่อนบ้านทำแล้วมีรายได้มาก จึงอยากจะทำบ้าง

ขั้นตอนการเตรียมบ่อ

๑. สูดุ้งออกจากบ่อเพื่อกำจัดศัตรูของลูกปลาและตากบ่อ ให้แห้ง
๒. โรยปูนขาวเพื่อปรับสภาพดิน
๓. เติมน้ำขี้คอกเพื่อสร้างมูลแขวนและอาหารธรรมชาติ
๔. กางกระชังอนุบาลลูกปลานิลในกรณีที่ไม่สามารถเอา มูลเก่าออกจากบ่อได้

ด้านการดำรงชีพและโภชนาการ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเมืองฝ้าย

การทำขนมกระหรีบ

นางกวีล แสงแก้ว ๑๔๗/๑๒ บ้านโปรงตึก ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอหนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมา

เกิดการถ่ายทอดจากพ่อแม่ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการทำขนมกระหรีบ จึงมีความรู้ติดตัวมาและอยากมีรายได้เสริมเข้าครอบครัว จึงทำขนมกระหรีบขายเป็นอาชีพเสริม

ส่วนผสมแป้งชั้นใน

- แป้งสาลีเอนกประสงค์ ๑๔๐ กรัม
- น้ำมันพืช ๖ ช้อนโต๊ะ

ส่วนผสมแป้งชั้นนอก

- แป้งสาลีเอนกประสงค์ ๒๗๐ กรัม
- น้ำมันพืช ๖ ช้อนโต๊ะ
- น้ำปูนใส ๖ ช้อนโต๊ะ
- น้ำตาลทราย ๑ ช้อนโต๊ะ
- เกลือ ๑ ช้อนชา
- น้ำเย็น ๖ ช้อนโต๊ะ

ส่วนผสมไส้กระหรีบ

- หอมใหญ่ (หั่นเต๋าเล็ก) ๑๐๐ กรัม
- หอมแดงสับ ๒๐ กรัม
- หน่ออกไก่ ๒๐๐ กรัม
- มันเทศสีม่วง หรือมันฝรั่ง (หั่นเต๋าเล็ก) ๓๐๐ กรัม (นำไปต้มให้สุกประมาณ ๕ นาที แล้วสะเด็ดน้ำพักไว้)
- ซอสปรุงรส ๒-๓ ช้อนโต๊ะ
- น้ำตาลทราย ¼ ถ้วย + ๒ ช้อนโต๊ะ
- เกลือป่น ๑ ช้อนชา
- พริกไทยป่น ๑ ช้อนชา
- ผงกะหรี่ ๑+½ ช้อนชา
- เนยสด หรือน้ำมันพืช (สำหรับผัด)

วิธีทำกะหรี่ปั๊

๑. ทำแป้งชั้นในโดยร่อนแป้ง ๑ ครั้ง แล้วทำหลุมตรงกลางแป้ง ใส่น้ำมันพืชลงไป ในหลุม ใช้ไม้พายคนตะล่อมจนแป้งจับตัวเป็นก้อน จากนั้นใช้มือรวนจนแป้งเนียน
๒. ทำแป้งชั้นนอกโดยร่อนแป้ง ๑ ครั้ง แล้วทำแป้งเป็นหลุมตรงกลาง
๓. ผสมน้ำปูนใส น้ำตาลทราย เกลือป่น และน้ำเย็นเข้าด้วยกัน คนผสมให้ละลาย เทลงไป ในหลุมแป้ง ตามด้วยน้ำมันพืช นวดพอเข้ากัน
๔. แบ่งแป้งทั้งสองเป็น ๑๐ ก้อนขนาดเท่ากัน แผ่แป้งชั้นนอกเป็นแผ่น ๆ แล้วนำไปหุ้มแป้งชั้นในให้มิด คลึงเป็นก้อนกลม ๆ แล้วพักแป้งทิ้งไว้ประมาณ ๑๐ นาที นำแป้งที่พักแล้วมารีดเป็นแผ่นยาว ๆ โดยรีดขึ้น-ลงเท่านั้น แล้วม้วนแป้งให้แน่น
๕. ทำไส้กะหรี่ปั๊ โดยใส่เนยลงในกระทะเล็กน้อย พอเนยร้อนใส่หอมใหญ่ลงไปผัดให้เหลืองหอม ตามด้วยหอมแดง ผัดให้หอม ใส่เนื้อไก่ลงไปผัดจนสุก รังรสด้วยน้ำตาลทราย ซอสปรุงรส เกลือป่น พริกไทยป่น และผงกะหรี่ ใส่มันต้มสุกลงไปผัดให้เข้ากัน ผัดจนให้ส่วนผสมแห้งดี ยกออกจากเตา ตักใส่จานพักไว้จนส่วนผสมแห้งสนิท
๖. ห่อกะหรี่ปั๊โดยนำแป้งที่ม้วนไว้ ๑ ก้อน มารีดตามยาวให้ได้ความยาวประมาณ ๕-๖ นิ้ว รีดขึ้น-ลงเท่านั้น ห้ามรีดไปด้านข้าง จากนั้นม้วนแป้งให้แน่น จับแป้งวางแนวตั้งแล้วรีดให้ได้ความยาวประมาณ ๑๐-๑๑ นิ้ว จากนั้นม้วนแป้งให้แน่น ตัดแบ่งแป้งเป็น ๓ ส่วน พักแป้งประมาณ ๑๐ นาที แล้วรีดอีกครั้ง เอาด้านที่สวยคว่ำลง ด้านที่โดนมีดหัน จับปลายแป้งมาแปะไว้ตรงกลาง รีดแป้งออกเป็นแผ่นวงรี หนาประมาณ ๑/๘ นิ้ว ตักส่วนผสมไส้ใส่ประมาณ ๑ ช้อนโต๊ะ จับริมแป้งแล้วพับทบเข้าหากัน บีบริมแป้งให้แน่น ๆ แล้วจับจีบให้สวยงาม ทำจนหมดเตรียมไว้
๗. นำกะหรี่ปั๊ที่ห่อแล้วไปทอดในน้ำมันร้อน ๆ ใช้ไฟค่อนข้างอ่อน หมั่นพลิกไปพลิกมาเรื่อย ๆ จนขนมเป็นสีเหลืองสวย จากนั้นเร่งไฟแรงก่อนตักขึ้น กะหรี่ปั๊จะได้ไม่อมน้ำมัน จากนั้นตักขึ้นสะเด็ดน้ำมัน

ด้านการแพทย์แผนไทย

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเมืองฝ้าย

สมุนไพรพื้นบ้าน

นายบุญเพ็ง ช่อขาว ๗๘ / ๕ ตำบลเมืองฝ้าย อำเภอนองหงส์ จังหวัดบุรีรัมย์

ความเป็นมา

เริ่มเรียนรู้มาจากพระอาจารย์เพราะได้ไปบวชมา และจึงนำมาใช้กับครอบครัวของตนเอง ได้รู้จักชื่อสมุนไพรอย่างชานาญจึงได้ชวนเขาไปเก็บสมุนไพรมาใช้ในครัวเรือนและนำมาปลูกไว้รอบๆบ้านของตนเอง

อาการ/การสังเกต

- โรคไตปัสสาวะขุ่นแดง
- เจ็บหลัง
- ปวดข้างซ้าย

วิธีการรักษา

๑. ต้มน้ำให้เดือด
๒. นำสมุนไพรลงต้มและให้น้ำท่วม (ใส่สารส้มเล็กน้อย)
๓. นำมาเทใส่ภาชนะกั้นแทนน้ำ จะทราบผลประมาณ ๑ สัปดาห์ และจะปวดในกระเพราะอาหาร ลงสู่ท้องน้อยจะทำให้ปัสสาวะไม่ขัด

สมุนไพรรักษา

- ขมิ้นป่า
- รากเดือยหิน
- ไม้ไผ่บ้าน
- เมล็ดฝ้าย
- รากแห้วหมู
- แกนข้าวโพดเล็ก
- หญ้าหนวดแมว
- แกนสัปะรด

ข้อปฏิบัติ/คำแนะนำ

- ห้ามกินเผ็ด
- ห้ามกินเค็ม

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลเมืองฝ้าย

การหล่อเทียนพรรษา

นายทวี พักคมา นายกองค้การบริหารส่วนตำบลเมืองฝ้าย

ความเป็นมา

การหล่อเทียนพรรษา

เทียนพรรษา เริ่มมีมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล ชาวพุทธจะยึดถือเป็นประเพณีนำเทียนไป ถวายพระภิกษุในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อปรารถนาให้ตนเองเป็นผู้เฉลียวฉลาด มีไหวพริบ ประดุก แสงสว่างของดวงเทียน

เทียนพรรษา คือ เทียนขนาดใหญ่และยาวเป็นพิเศษกว่าเทียนชนิดอื่น สำหรับจุดในโบสถ์ตั้งแต่วันเข้าพรรษาจนถึงวันออกพรรษา (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕)

การทำเทียนพรรษา มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับ จากการนำรังผึ้งมาต้มเอาขี้ผึ้งไปปั่น เป็นเทียนนำไปถวายพระภิกษุ เอาเทียนเล่มเล็ก ๆ หลาย ๆ เล่ม มามัดรวมกันเป็นลำต้นคล้ายกับ ต้นกล้วย หรือลำไม้ไผ่ แล้วนำไปติดกับฐาน ซึ่งการมัดรวมกันแบบนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่นิยมเรียกว่า ต้นเทียน หรือต้นเทียนพรรษา

ต้นเทียนพรรษาประเภทแรก คือ "มัดรวมติดลาย" เป็นการเอาเทียนเล่มเล็ก ๆ มามัด รวมกันบนแกนไม้ไผ่ให้เป็นต้นเทียนขนาดใหญ่ แล้วตัดกระดาษเงิน กระดาษทองเป็นลายต่าง ๆ ติดประดับโดยรอบต้นเทียน ต่อมามีการคิดทำต้นเทียนเป็นต้นเดี่ยว เพื่อใช้จุดให้ได้นาน โดย การใช้ลำไม้ไผ่ที่ทะลุปล้องเป็นแบบหล่อ เมื่อหล่อเทียนเป็นต้นเสร็จแล้วจึงนำมาติดที่ฐาน และจัด ขบวนแห่เทียนไปถวายพระที่วัด

